

Techniky zdobení vajíček

Lidové techniky zdobí vejce zpravidla barvou, vzorem a nápisem. Patří mezi ně zejména tyto techniky:

• **Vosková batika (špendlíkem nebo stužkou)**

Patří mezi nejstarší a nejrozšířenější techniky. Vosk nanášený zabodnutým špendlíkem ve dřívku vytváří slzu a pomocí nástroje zvaného „stužka“ (stočený plíšek ve dřívku) se vytváří silná čára.

Vcelí vosk nebo parafín ze svíčky se rozpustí na lžičce a pomocí uvedených nástrojů se vytváří na umytem a osušeném vajíčku vzor.

Pak se vajíčko ponoří asi na 15 minut do připravené barvy (nesmí být teplá, jen vlažná, vosk by se rozpustil). Potom se dá na chvíli do vlažné trouby, vosk se rozehřeje a setře hadříkem z vajíčka.

Pokud má být kraslice vícebarevná, nanáší se dále další vzor z vosku a postupuje se stejným způsobem. Musíme však začít s namáčením v nejsvětlejší barvě (žlutá, pak např. zelenavá či modrá atd.).

• **Voskový reliéf**

Je to podobný postup jako u voskové batiky. Maluje se však obarveným voskem na barevné vajíčko a vosk se z něho nestírá. Vytváří se tak plastický voskový ornament, který je krásný, ale křehký – olupuje se.

• **Nalepování slámy**

Technika je rozšířená především na Hané. Nejhodnější je ječmenná sláma sklízená ručně a barevně upravená (světlá žluť vznikne namočením do vápenné vody a tmavá, nechá-li se snop několik dnů na slunci).

Dále je zapotřebí ze stébla odstranit „kolínka“ a podélne ho rozpůlit. Sláma se může nařídit nebo namočit ve vodě, aby se při narovnávání a zbavování vnitřní dužiny nelámala.

Ploché pásky se stáčí do ruliček a postupně se z nich stříhají kosočtverce, kosodélníky a proužky, což jsou základní tvary pro tvoření ornamentů. Sláma se na obarvená vajíčka (tmavé odstíny) lepí např. lepidlem Herkules pomocí párátka.

• **Vyškrabávání**

Technika spočívá ve vyškrabování (gravírování, rýsování – odtud název „rejsky“) vzoru pomocí ocelového nože, břitvy, trojhranného pilníku nebo čepelky v rukojeti do vajíčka syté barvy. Kraslice mohou být bílobarevné nebo vícebarevné. Používají se uvařená vejce.

• **Nalepování jezerní sítiny**

Tato technika je používána v současnosti již jen málo. Používá se na Litoměřicku a Hodonínsku.

Jezerní sítina je tráva rostoucí v bažinách a zamokřených lukách. Stéblo se nakrojí a pomocí špejle, zápalky se vytlačí dužina, která připomíná bílou přízi molitanového vzhledu. Tato dužina se nalepuje řídkým těstem nebo škrobem.

• **Zdobení ovazováním rostlinnými částmi**

Bílá vajíčka se ovážou listy ze stromů, trávou, květinami, jetelem, řebříčkem apod. Výběr závisí na zajímavosti tvaru.

Pomocí nitě se upevní jednotlivé rostliny, celé vajíčko se pak zabalí např. do organálnu či fáčoviny, nebo také do čtverečků ze starých punčocháčů a vaří se v cibulových slupkách nebo v mladém obilí. Krásný přírodní vzor má podobu otisků použitých rostlin.

• **Leptání**

1. *Kyselinou mravenčí* (barevná vajíčka se vkládala do mraveniště, tato technika se již nepoužívá).
2. *Voda z kysaného zelí* (obarvené vajíčko se ozdobí ornamentem z vosku a potom se ponoří do zelové vody, pod voskem zůstane barevný vzor, ostatní barevnou plochu voda vyleptá).
3. *Kyselina solná nebo dusičná* (zředěná 1 : 3). Na barevné vajíčko se kreslí pomocí pera, kyselina vyleptá vzor.

• **Malování slováckých vzorů štětcem**

Typické krajkové vzory se malují pomocí vodových, anilinových či temperových barev, které se potom přelakují bezbarvým lakem.

• **Odrátování**

Vajíčko se oplétá měděným nebo včelařským drátem tak, že vzniká síť s menšími i většími oky, anebo se jen zčásti zakryje.

• **Okutí**

Pracuje se s výfukem namočeným delší dobu v octě, kdy skořápka změkne natolik, že se může protknout tenkými hřeby, na jejichž koncích jsou připevněny ozdůbky v podobě podkov apod.

Výše uvedené způsoby zdobení kraslic patří k technikám s hlubokými lidovými kořeny. V současnosti se však používají i jiné způsoby, které někteří odborníci příliš neuznávají.

Presto však patří k tvorivosti našeho lidu.

• **Kreslení a malování tuší a barvou**

Vajíčka je zapotřebí předem dobře umýt saponátovou vodou, aby tuš na ně dobře chytala. Kreslit se může černou, modrou nebo bílou tuší, a to buď na bílou, nebo předem obarvenou skořápkou. Závěrečná úprava bezbarvým lakem vzor zafixuje.

Vzory, ornamenty či jiné motivy se mohou malovat přímo barvami, nejčastěji anilinovými.

• **Zdobení textilem**

Tato technika vychází z oblepování skořápky kousky látek, krajky nebo vlny, nebo obháčkování a oplétání vajíčka.

Obtáčení vajíčka se provádí lurexovou nití, přízí, vlnou, velmi efektní jsou vajíčka olepená přírodním motouzem. Způsoby tohoto zdobení mohou být více či méně náročné.

• **Zdobení papírem**

Použít můžeme bílý kancelářský papír, barevné papíry, krepový papír, listy z barevných časopisů.

• **Mramorování**

Používáme dobře omýtá a osušená vajíčka. Pracujeme s rozředěnými olejovými barvami, které pomocí slámek nakapeme do misky s vlažnou vodou. Špejlí zamícháme a vytvoříme tak na hladině mramorový vzor. Vajíčkem v držáčku přejedeme po barevné hladině, přičemž barva ulpí na povrchu vajíčka. Vajíčko je zapotřebí nechat zaschnout, potom se může přetřít bezbarvým lakem.

Takto vzniknou velmi nádherné abstraktní motivy.

- **Zdobení korálky**

Technika pochází z Rumunska a spočívá v nalepování malých korálků na celý povrch vajíčka. Je to technika náročná na trpělivost.

- **Zdobení voskem nebo moduritem**

Tímto způsobem se vajíčko ozdobí plastickými motivy. Technika je zatím používaná více v Německu.

- **Rozfukování tuše**

Na obarvené vajíčko nakapat tuš a pomocí slámky opatrně rozfukovat „po vajíčku“.

- **Zdobení děrováním**

Pracuje se s vajíčkem namočeným do vápenatého roztoku, tak skořápka změkne a malým jehlovým pilníčkem se vytvářejí menší či větší dírky, ze kterých je pak určitý ornament, motiv.

Hotový výrobek se musí zpevnit ve vodním skle.

- **Aranžování kraslic**

- volně položená na ošatce, talíři, porcelánové či jednobarevné keramické misce
- miska s obilíčkem
- provlečení stužky vajíčkem a zavěšení na větvičku jívy, kroucené vrby nebo na pomlázkou
- zapichování do květináčů s pokojovými květinami (pod vajíčkem na špejli uvázat mašli z barevné stuhy)
- navlečená vajíčka na drátě a z nich vytvořené girlandy, věnce (na dveře, do oken, v prostoru zavěšené od stropu)